

Akcioni plan obrazovanja i zapošljavanja Grada Gradiška za period 2019-2020. godine

Gradiška, jul 2019. godine

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. USKLAĐENOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA GRADA GRADIŠKA.....	4
3. CILJEVI I PRIORITETI AKCIONOG PLANA.....	5
4. METODOLOGIJA IZRADE AKCIONOG PLANA OBRAZOVARANJA I ZAPOŠLJAVANJA.....	5
5. OPŠTI PODACI.....	6
5.1. Geografske karakteristike i saobraćajna povezanost.....	6
5.2. Demografske karakteristike.....	8
6. PRIVREDA GRADA GRADIŠKA.....	10
6.1. Struktura privrednih društava sa sjedištem u Gradišci prema području djelatnosti.....	10
6.2. Spoljnotrgovinska razmjena grada Gradiška za period 2013-2018. godine (u milionima KM)	11
7. ANALIZE TOKOM IZRADE AKCIONOG PLANA	13
8. STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA	15
8.1. Prosječan broj zaposlenih lica na teritoriji grada Gradiška.....	15
8.2. Struktura nezaposlenih lica	16
8.2.1. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih.....	16
8.2.2. Starosna struktura nezaposlenih	17
8.2.3. Kategorije teže zapošljivih lica	18
8.2.4. Neformalna zaposlenost i anketna stopa nezaposlenosti	19
9. OBRAZOVNI PROCES U GRADU GRADIŠKA	21
9.1. Karakteristike obrazovnog procesa.....	21
9.2. Obrazovanje odraslih	21
9.3. Obrazovni sistem grada Gradiška	24
9.3.1. Kvantitativna analiza učenika na teritoriji grada Gradiška.....	24
9.3.2. Analiza ankete završnih razreda srednjih škola na teritoriji grada Gradiška	27
10. ANALIZA LOKALNE EKONOMSKE SITUACIJE.....	29
10.1. Analiza prerađivačke industrije	32
10.2. Analiza potreba za radnom snagom na lokalnom tržištu rada.....	33
11. MJERE AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA U GRADA GRADIŠKA ZA PERIOD 2019-2020. GODINE	35
12. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA U PRIVREDI I NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA...	41
Pregled grafikona.....	44
Pregled tabela	44

1. UVOD

Akcioni plan obrazovanja i zapošljavanja Grada Gradiška za period 2019-2020. godine (u daljem tekstu Akcioni plan), predstavlja instrument za aktivno provođenje politike obrazovanja i zapošljavanja. Pomenutim Akcionim planom se utvrđuju polazne osnove, definišu prioriteti, ciljevi i utvrđuju mjere aktivne politike obrazovanja i zapošljavanja putem kojih će se postavljeni ciljevi realizovati u zadanom vremenskom okviru.

Izradu Akcionog plana provodi Savjet za obrazovanje i zapošljavanje Grada Gradiška, kojeg je imenovao gradonačelnik, a koji se sastoji od predstavnika Gradske uprave, Zavoda za zapošljavanje, privrednika, inspekcije i obrazovnih institucija.

Osnov za utvrđivanje Akcionog plana predstavlja republički Akcioni plan i Strategija razvoja grada Gradiška za period 2019-2027. godine.

Tržište rada u gotovo svim lokalnim zajednicama u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini nalazi se u složenoj situaciji, prije svega po pitanju kvantitativne i kvalitativne neusklađenosti. U kvantitativnom smislu, ponuda radne snage prevazilazi mogućnosti za zapošljavanje, odnosno kapacitete lokalnih poslovnih subjekata. U kvalitativnom smislu, posmatrajući sa stanovišta nivoa kvalifikacija i vještina koje zahtijevaju poslovni subjekti, ponuda na lokalnim tržištima rada se ne smatra zadovoljavajućom. U okviru tržišta rada prisutna je strukturna nezaposlenost. Naime, nedostaci vještina i njihova neprilagođenost potrebama na tržištu rada često su jedan od razloga nezaposlenosti u određenim regijama, granama industrije i među socijalno isključenim društvenim grupama. Neusklađenost pojedinih segmenata obrazovnog procesa sa potrebama privrede, takođe dovodi do pojave strukturne nezaposlenosti.

Veliki broj opština i gradova problematiku nezaposlenosti pokušava riješiti putem odgovarajućih pojedinačnih instrumenata. Najčešći vid instrumenata lokalnih zajednica u rješavanju problematike tržišta rada predstavljaju razne vrste podsticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje, kao i podsticaja poslodavcima, bilo da se radi o direktnoj finansijskoj podršci ili podsticajima u vidu nabavke odgovarajućih osnovnih sredstava koja će implicirati nova zapošljavanja.

Zbog efikasnog upravljanja tržištem rada i obrazovnim procesima, Grad Gradiška je osnovao Savjet za obrazovanje i zapošljavanje Grada Gradiška. Savjet konkretno čine članovi sljedećih institucija i organizacija: Služba gradonačelnika-Odsjek za lokalni ekonomski razvoj, Odjeljenje za privedu i poljoprivrodu, Odjeljenje za društvene djelatnosti, "Tikt manufaktura" d.o.o., "PMP Jelšingrad-fabrika mašina" a.d., "Nova Dipo" d.o.o., "Prima ISG", "Hakadeš" d.o.o., Biro za zapošljavanje Gradiška, Gimnazija Gradiška, Tehnička škola Gradiška, Srednja stručna i tehnička škola Gradiška i Inspekcija rada. Pomenuti savjet treba da izradi Akcioni plan koji će analizirati trenutne stokove nezaposlenih radnika na Zavodu za zapošljavanje i obrazovne procese koji trenutno prate lokalnu privedu, i na kraju, predložiti mjere kako bi se smanjio jaz između ponude radne snage i potreba gradiške privrede.

2. USKLAĐENOST SA STRATEGIJOM RAZVOJA GRADA GRADIŠKA

Grad Gradiška je krajem 2018. godine usvojila novu Strategiju razvoja za period od 2019. do 2027. godine. Pomenutom Strategijom se definišu strateški fokusi i ciljevi razvoja, te planiraju projekti i mjere za njihovo ostvarivanje. Razvoj lokalne zajednice usmjeren je u tri najvažnija aspekta: ekonomski, društveni i zaštitu životne sredine. Strateškim usmjerenjem grada Gradiška prepoznati su značaj i važnost radne snage kroz strateški cilj 1: "Povećana zaposlenost i dodatna vrijednost u privredi Gradiške jačanjem njene konkurentnosti i veza sa firmama iz Evropske unije". Isto tako u okviru sektorskog cilja ekonomskog razvoja 1.3. koji glasi: Unaprijeđen kvalitet i ponuda radne snage, koja ide u susret potrebama rastuće privrede omogućavajući veće i kvalitetnije zapošljavanje u privatnom sektoru, vidljiva je orientacija prema tržištu radne snage, iz čega proizilazi direktna veza ove problematike sa važećom Strategijom razvoja Grada Gradiška.

Razvoj grada Gradiška za period do 2027. godine biće vođen vizijom (G+3E) postavljenom u Strategiji razvoja grada Gradiška za period 2019-2027. godine. Navedena vizija glasi: "Gradiška 2030. godine: od geografske, do ekonomske, edukacijske i ekološke blizine Evropske unije".¹

Ostvarenje strateških ciljeva i njihov uticaj na razvoj Gradiške pratiće se putem indikatora prikazanih u tabeli 1.

(Tabela 1)

Strateški ciljevi:	Indikatori
1. Povećana zaposlenost i dodatna vrijednost u privredi Gradiške, jačanjem njene konkurentnosti i veza sa firmama iz EU	1.1. Rast broja zaposlenih u privredi (uključujući i turizam, poljoprivredu i samostalne radnje) 1.2. Rast dobiti privrednih subjekata 1.3. Rast bruto plata u privredi
2. Poboljšan kvalitet života za stanovništvo Gradiške, unapređivanjem postojećih i stvaranjem novih javnih usluga, posebno za mlade i starije osobe	2.1. Rast zadovoljstva stanovnika kvalitetom života u Gradišci 2.2. Povećana dostupnost (broj korisnika) javnih usluga i mjera podrške 2.3. Poboljšavanje trendova migracija i prirodnog priraštaja
3. Unapređena zaštita životne sredine i zaštita od nepogoda	3.1. Smanjenje stepena zagađenja zemljišta i podzemnih voda 3.2. Smanjenje šteta od prirodnih nepogoda

¹ Strategija razvoja grada Gradiška za period od 2019. do 2027. godine (str. 64)

Na osnovu ovako postavljenih strateških ciljeva, uočava se ofanzivan fokus prema izazovima vezanim za oblast obrazovanja i zapošljavanja u Gradišci. Govoreći o pomenutim izazovima prije svega se misli na smanjenje nezaposlenosti, zadržavanje radne snage (prvenstveno stručne radne snage), rast produktivnosti, povećanje ponude "upotrebljive" radne snage i dr. a sve u cilju snažnog budućeg društveno-ekonomskog razvoja Grada Gradiška.

3. CILJEVI I PRIORITY AKCIONOG PLANA

Izrada Akcionog plana obrazovanja i zapošljavanja podrazumijeva participaciju ključnih institucija i organizacija koje djeluju na lokalnom tržištu. Zbog kompleksnosti rješavanja problema strukturne nezaposlenosti, Savjet za obrazovanje i zapošljavanje će, u skladu sa svojim zadacima, raditi na unapređenju uslova na lokalnom tržištu rada u toku, ali i nakon implementacije mjera koje proizađu iz ovog Akcionog plana. Iz tog razloga kreirani su sljedeći dugoročni ciljevi čija realizacija će biti potpomognuta ovim Akcionim planom:

- Jačanje svijesti o značaju profesionalne orientacije u osnovnim školama;
- Usklađivanje obrazovnih procesa sa potrebama privrede, kroz jasno izražene interese poslodavaca;
- Prezentacija lokalnih preduzeća u srednjim stručnim školama;
- Organizovanje dana karijera;
- Kreiranje baze podataka o stvarno nezaposlenim licima, koji žele započeti radni angažman u prijavljenoj stručnoj spremi;
- Podizanje kvaliteta radne snage koju proizvode škole;
- Smanjenje opšte stope neaktivnosti i povećanje stope zaposlenosti;
- Jačanje svijesti o preduzetništvu i podsticanje samozapošljavanja;
- Jačanje uloge Biroa za zapošljavanje i Kluba za traženje posla;
- Olakšanje pristupa tržištu za ranjive grupe radno sposobnog stanovništva i
- Izrada zajedničke platforme svih aktera (privrednika, Zavoda za zapošljavanje-Biroa Gradiška, obrazovnih ustanova i Gradske uprave)

4. METODOLOGIJA IZRADE AKCIONOG PLANA OBRAZOVANJA I ZAPOŠLJAVANJA

Izrada Akcionog plana inicirana je od strane Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje grada Gradiška. Savjet je u okviru jasno definisanih aktivnosti učestvovao u pripremi i izradi Akcionog plana, dok je analitički i tehnički dio uradila Služba gradonačelnika-Odsjek za lokalni ekonomski razvoj Gradske uprave grada Gradiška.

Akcioni plan zapošljavanja Grada Gradiška za period od 2019. do 2020. godine pripremljen je u skladu sa metodologijom upravljanja lokalnim tržištem rada. Metodologija podrazumijeva provođenje analiza koje se mogu implementirati i analizirati nezavisno jedna od druge i mogu ih provoditi lokalne zajednice bez obzira da li su osnovale Savjet ili ne.

Izrada Akcionog plana obrazovanja i zapošljavanja Grada Gradiška za period 2019-2020. godine, pored Strategije razvoja grada Gradiška za period 2019-2027. godine, bazirana je i na:

- **Akcionom planu zapošljavanja Vlade Republike Srpske za 2019. godinu;**
- **Strategiji zapošljavanja Republike Srpske za period 2016-2020. godine**
- **Preporukama Savjeta Evropske unije** od 15. februara 2016. godine o integrisanju dugoročno nezaposlenih lica na tržište rada, kao i činjenici da dugoročna nezaposlenost predstavlja jednu od ključnih prepreka radno-socijalnoj integraciji nezaposlenih lica i utiče na zastarjevanje znanja, vještina i kompetencija.
- **Evropskom stubu socijalnih prava** koji su Savjet EU, Evropski parlament i Evropska komisija potpisali 17. novembra 2017. godine. Cilj Evropskog stuba socijalnih prava je jačanje pravnih tekovina EU u oblasti socijalne zaštite i građanskih prava. Evropskim stubom socijalnih prava definisane su tri bazične kategorije, a to su:
 - jednakе mogućnosti i pristup tržištu rada,
 - dinamična tržišta rada i pravedni uslovi rada, i
 - javna podrška, socijalna zaštita i inkluzija.
- **Smjernicama za politike zapošljavanja država članica EU**, koje se donose na godišnjem nivou, a sastavni su dio integrisanih smjernica Evropa 2020.

5. OPŠTI PODACI

5.1. Geografske karakteristike i saobraćajna povezanost

Grad Gradiška se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Teritorija grada je smještena između $44^{\circ} 56' 24''$ i $45^{\circ} 14' 18''$ sjeverne geografske širine i $16^{\circ} 54' 16''$ i $17^{\circ} 27' 39''$ istočne geografske dužine. Granične jedinice lokalne samouprave iz Republike Srpske su Banja Luka, Kozarska Dubica, Laktaši, Prijedor i Srbac. Sjeverna granica grada Gradiška (rijeka Sava) ujedno predstavlja i državnu granicu sa Republikom Hrvatskom i Evropskom unijom.

Površina grada Gradiška iznosi $761,65 \text{ km}^2$, čime učestvuje u površini RS sa oko 3%, a BiH sa oko 1,5%. Prostor grada Gradiška je oduvijek imao izuzetan saobraćajno – geografski položaj, što je vidljivo iz činjenice da su se preko ove teritorije ukrštala dva magistralna rimska puta. U današnje vrijeme grad Gradiška je jedina jedinica lokalne samouprave u RS i BiH na čijoj se teritoriji, ili u njenoj neposrednoj blizini, ističu četiri vida transporta (drumski, željeznički, vodni i vazdušni). Izgradnjom autoputa Banja Luka – Gradiška 2011. godine i autoputa Banja Luka – Dobojski most 2018. godine, osnažena je pozicija grada kao "vrata RS i BiH", dok će završetkom izgradnje mosta preko rijeke Save, Gradiška dobiti maksimalni saobraćajni značaj. Na ovaj će način grad Gradiška i čitav zapadni dio RS i BiH ostvariti direktnu vezu najvišeg putnog ranga na autoput Beograd – Zagreb (E70) preko spoja Okučani, odnosno na Evropski koridor 10.

Na području grada Gradiška mogu se izdvojiti dvije osnovne reljefne cjeline: akumulativna nizija Lijevče polja i Posavine, te fluvijalno - denudaciono niskogorje istočne Prosare i sjeveroistočne Kozare. Nizijski reljef do 200 m čini oko tri četvrtine površine, dok je planinski reljef iznad 500 m zastupljen sa svega oko 4% u ukupnoj površini grada.

Umjereno-kontinentalna klima dominira većim dijelom prostora grada. Srednja godišnja

temperatura vazduha na meteorološkoj stanici Gradiška iznosila je $10,9^{\circ}\text{C}$ u periodu 1951 - 2003. U 2016. i 2017. godini ova temperatura na istoj stanici prelazi 12°C . U priobalju rijeke Save u toku godine se u prosjeku izlučuje 900 – 1.000 mm padavina, dok se u okolnim planinskim predjelima godišnje izlučuje 1.000 – 1.300 mm vodenog taloga. Prema A1B scenariju klimatskih promjena² na prostoru grada Gradiška u periodu 2001 - 2030, u odnosu na period 1961 - 1990, očekuje se porast prosječne godišnje temperature vazduha za $0,9 - 1^{\circ}\text{C}$, kao i smanjenje prosječne godišnje količine padavina za 5%.

Veći dio grada Gradiška pripada neposrednom slivu rijeke Save, dok se jugoistočni dio odvodnjava prema rijeci Vrbas.

Struktura korišćenja zemljišta prema CORINE LAND COVER 2012³ pokazuje da poljoprivredno zemljište ima dominantno učešće sa 49.340,44 ha ili 64,78%.

Šumsko zemljište zauzima 25.019,33 ha ili 32,85 %, dok na vodno zemljište otpada 698,65 ha ili 0,92%. Ostatak od 1.106,29 ha ili 1,45% čini neplodno zemljište (građevinsko zemljište - naselja, privredne zone, saobraćajne površine, rudno zemljište i slično).

U okviru poljoprivrednog zemljišta kao najznačajnijeg gradskog prirodnog resursa dominiraju oranice i kultivisano zemljište sa oko 77%. Udio voćnjaka od 1,65 % ukupne površine grada Gradiška je znatno iznad prosjeka RS i BiH.

Prema podacima iz katastarskog operata poljoprivredno zemljište zauzima 50.383 ha ili 66,15%, šumsko zemljište 20.877 ha ili 27,41%, dok na neplodno zemljište otpada 4.904 ha ili 6,44%.

Prema podacima iz istog izvora, u strukturi poljoprivrednog zemljišta dominiraju oranice sa 37.311 ha ili 74,05 %, dok voćnjaci zauzimaju čak 2.228 ha ili 4,42 %.

Udaljenost od glavnih centara

(Tabela 2.)

Banja Luka	52 km
Sarajevo	271 km
Beograd	279 km
Zagreb	136 km
Budimpešta	420 km
Beč	469 km
Trst	371 km
Minhen	682 km

² Međuvladin panel za klimatske promjene (IPCC) je u posebnom izještaju o scenarijima emisija (SRES) definisao različite scenarije od kojih se A1B odnosi na projekciju uravnoteženog razvoja svih izvora

³ Podaci o zemljiniom pokrivaču sa stanjem 2012. godine, sačinjeni u okviru CORINE programa (koordinacija informacija o čovjekovoj okolini) programa iniciranog od Evropske agencije za zaštitu okoliša.

Udaljenost od ključnih saobraćajnica

(Tabela 3.)

Autoput Gradiška- Banja Luka	1 km
Autoput Zagreb- Beograd	12 km
Željeznički terminal Banja Luka	52 km
Panевropski željeznički koridor 10 (Zagreb- Beograd)	14 km
Međunarodni aerodrom Banja Luka	26 km
Međunarodni aerodrom Sarajevo	273 km
Međunarodni aerodrom Tuzla	195 km
Međunarodni aerodrom Beograd	265 km
Riječna luka Brčko	172 km
Luka Split	304 km
Luka Ploče	347 km

5.2. Demografske karakteristike

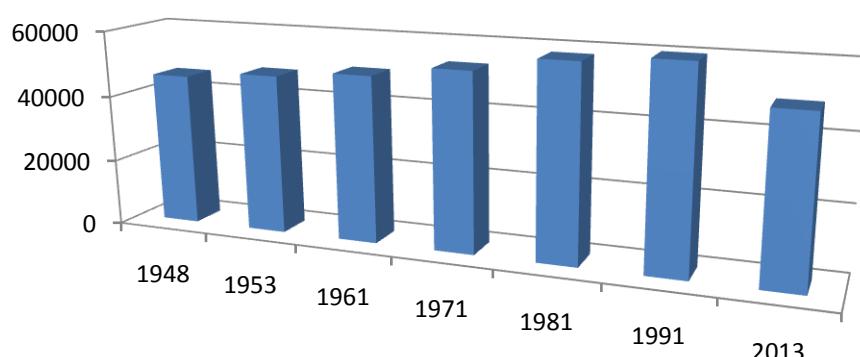
Prema konačnim rezultatima Popisa stanovništva u RS 2013. godine na području grada Gradiška živi 49.196 stanovnika u 16.939 domaćinstava, što ga, među jedinicama lokalne samouprave u RS, svrstava na sedmu poziciju po populacionoj veličini.

Prosječna veličina domaćinstva je 2,9 stanovnika, što je iznad prosjeka RS. Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku od sredine 2017. godine, broj stanovnika na teritoriji grada Gradiška je smanjen i procjenjuje se na 48.109.

Na prostoru grada Gradiška u periodu 1948 – 1991, broj stanovnika je neprekidno rastao, te je 1991. godine iznosio 59.974. U ovaj broj je uključeno i stanovništvo koje je živjelo u inostranstvu (4.087 stanovnika), tako da je realan populacioni pad u periodu 1991 – 2013 iznosio oko 12%.

Grafikon 1

Kretanje broja stanovnika u opštini Gradiška u periodu od 1948. do 2013. godine

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Broj stanovnika u JLS koje graniče sa gradom Gradiška

(Tabela 4)

Gradiška	49.196
Srbac	16.933
Kozarska Dubica	20.681
Laktaši	34.210

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske⁴

⁴ Republički zavod za statistiku Republike Srpske, rezultati popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u Republici Srpskoj 2013. godine.

6. PRIVREDA GRADA GRADIŠKA

6.1. Struktura privrednih društava sa sjedištem u Gradišci prema području djelatnosti

Prema podacima APIF-a⁵, završne račune za 2018. godinu na području grada predalo je 504 privredna društva, što predstavlja povećanje u odnosu na 2017. godinu za 11 privrednih društava.

Struktura privrednih društava sa sjedištem u Gradišci prema području djelatnosti

(Tabela 5)

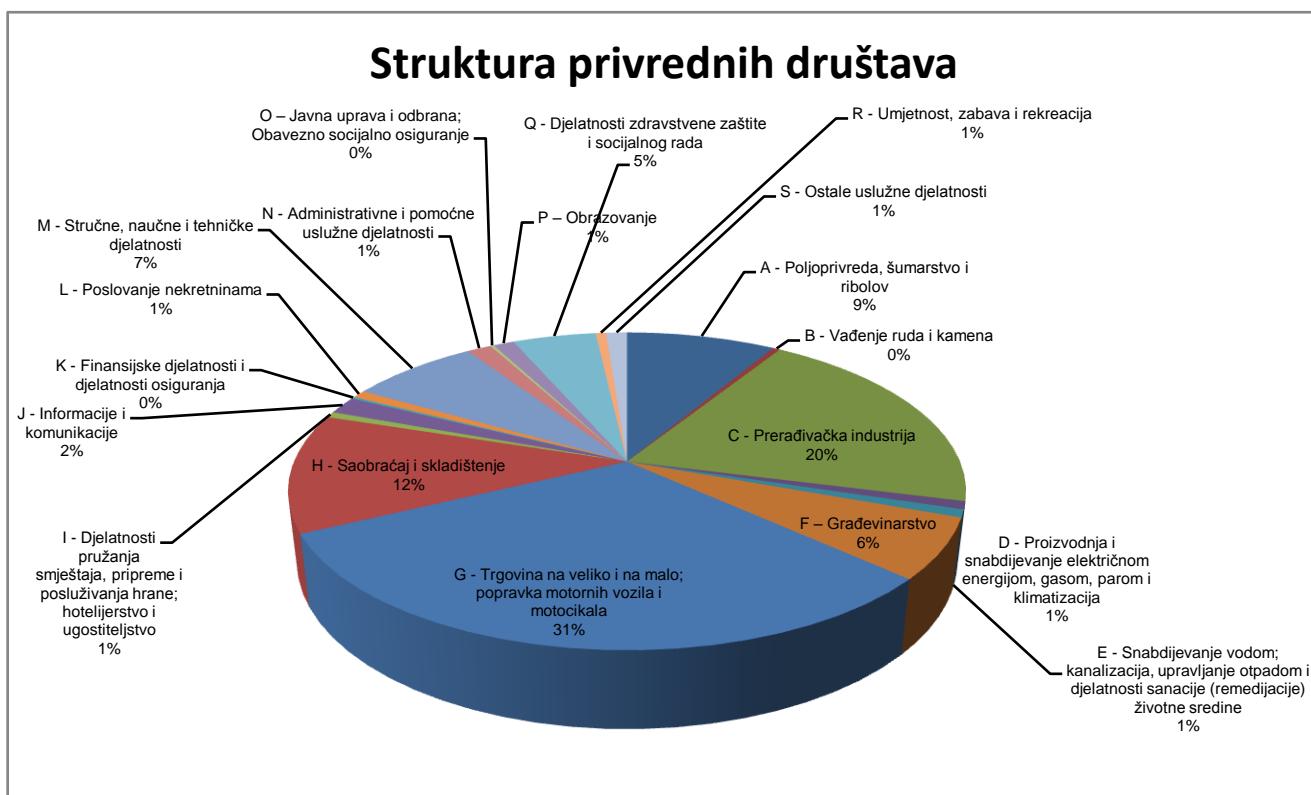
Br.	Područje djelatnosti	2017	2018	% 2018
1	A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	41	43	8,5%
2	B - Vađenje ruda i kamena	2	2	0,4%
3	C - Prerađivačka industrija	96	101	20,0%
4	D - Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	3	4	0,8%
5	E - Snabdijevanje vodom; kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije (remedijacije) životne sredine	4	4	0,8%
6	F – Građevinarstvo	33	31	6,2%
7	G - Trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motocikala	158	157	31,2%
8	H - Saobraćaj i skladištenje	59	61	12,1%
9	I - Djelatnosti pružanja smještaja, pripreme i posluživanja hrane; hotelijerstvo i ugostiteljstvo	6	3	0,6%
10	J - Informacijske i komunikacijske djelatnosti	7	9	1,8%
11	K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	2	1	0,2%
12	L - Poslovanje nekretninama	4	4	0,8%
13	M - Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	36	37	7,3%
14	N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	6	7	1,4%
15	O – Javna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	1	1	0,2%
16	P – Obrazovanje	6	6	1,2%
17	Q - Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalnog rada	20	24	4,8%
18	R - Umjetnost, zabava i rekreacija	4	3	0,6%
19	S - Ostale uslužne djelatnosti	6	6	1,2%
Ukupno		493	504	100,0%

Na osnovu republičke uredbe o klasifikaciji djelatnosti vidljivo je da u gradu Gradiška u 2018. godini, najveći broj privrednih društava posluje u sektoru trgovine (31,2%), zatim

⁵ Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge (APIF)-Izvještaj za 2018. godinu.

slijede preduzeća iz sektora prerađivačke industrije (20,0%) i preduzeća iz sektora saobraćaja i skladištenja (12,1%).

Grafikon 2

Izvor: Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge (APIF)-Izvještaj za 2018. godinu.

6.2. Spoljnotrgovinska razmjena grada Gradiška za period 2013-2018. godine (u milionima KM)

(Tabela 6)

Podatak / godina	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Izvoz	149,7	169,3	178,3	210,7	272,8	295,8
Uvoz	168,5	163,1	177,9	215,3	263,8	285,1
Obim spoljnotrgovinske razmjene	318,2	332,4	356,2	425,9	536,6	580,9
Pokrivenost uvoza izvozom (spoljnotrgovinski deficit/suficit)	88,8 %	103,8 %	100,2 %	97,8 %	103,4 %	103,8%

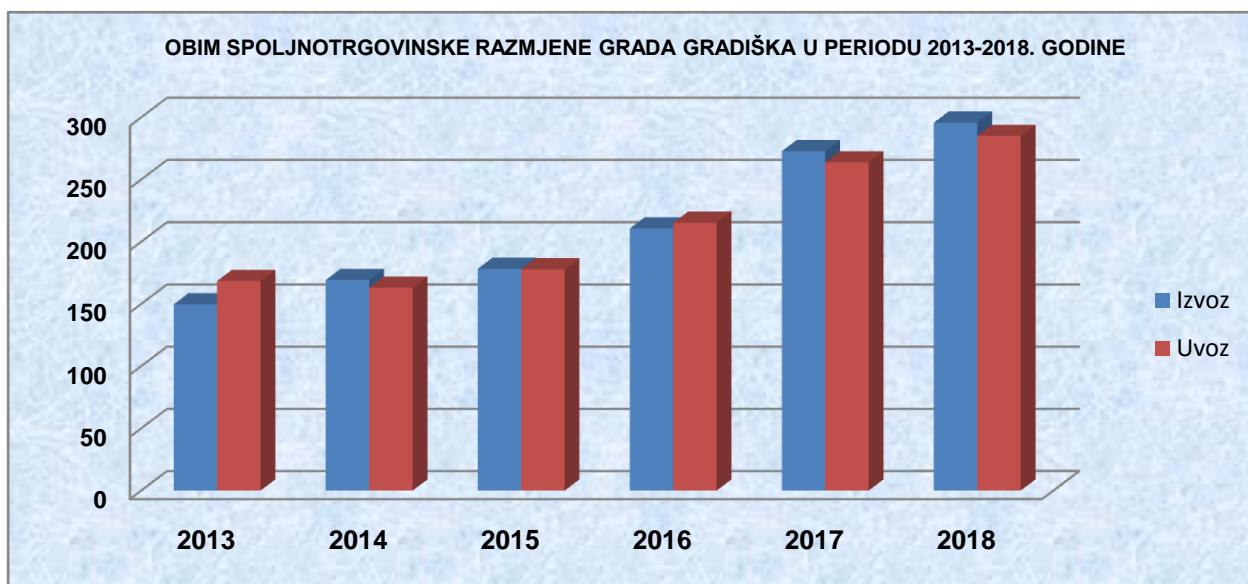
Izvor: Područna privredna komora Banja Luka⁶

Iz tabelarnog prikaza spoljnotrgovinske razmjene privrede grada Gradiška vidljivo je da je pokrivenost uvoza izvozom u posmatranom periodu (2013-2018. godine) veća od 100%, što je daleko iznad prosjeka Republike Srpske i Bosne i Hercegovine. Pomenuti podatak pokazuje da je privreda grada Gradiška izrazito izvozno orijentisana.

⁶ Privredna kretanja u Republici Srpskoj i na području Komore Banja Luka za period januar-decembar 2018. godine

Isto tako, uočava se da je u posmatranom periodu dolazilo do rasta izvoza, ali i rasta uvoza, što pokazuje kompatibilnost dvije posmatrane kategorije.

Grafikon 3

Grafički je prikazan obim spoljnotrgovinske razmjene grada Gradiška za period 2013-2018. godine. Važno je istaći da je grad Gradiška druga JLS po izvozu, a treća po uvozu na području Područne privredne Komore Banja Luka, koja broji 21 JLS. Prema podacima Područne privredne komore Banja Luka ispod Gradiške, po obimu spoljnotrgovinske razmjene, a prije svega po izvozu, našle su se JLS kao što su Prijedor, Kotor Varoš, Prnjavor, Laktaši, Mrkonjić Grad i dr.

7. ANALIZE TOKOM IZRADE AKCIONOG PLANA

U toku pripreme i izrade Akcionog plana obrazovanja i zapošljavanja korišćene su sljedeće analize:

- Analiza stanja u privredi grada Gradiška**

Gradska uprava je obezbijedila potrebne podatke o poslovanju poslovnih subjekata za 2018. godinu sa područja grada Gradiška. Pri izradi ove analize korišteni su zvanični izvještaji Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge Banja Luka u RS (APIF). Dobijene podatke je obradio Savjet za obrazovanje i zapošljavanje grada Gradiška, uz tehničku assistenciju Službe gradonačelnika i Odsjeka za lokalni ekonomski razvoj u skladu sa njihovom dostupnošću i potrebnim informacijama. Svrha analize lokalnih privrednih trendova je identifikacija djelatnosti koje su nosioci zapošljavanja u gradu Gradiška.

- Kadrovska analiza potreba lokalne privrede**

U ovoj analizi su korišteni dostupni podaci iz ankete koja je rađena u periodu januar–april 2019. godine. Anketirano je 47 privrednih društava iz različitih djelatnosti sa područja grada Gradiška. Upitnik koji je kreiran sadrži sve potrebne podatke za izradu Akcionog plana obrazovanja i zapošljavanja. Svrha analize je identifikovati kompanije koje imaju potrebu za radnom snagom odgovarajućih zanimanja, te utvrditi eventualne disproporcije i odstupanja.

- Analiza opredjeljenja učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola**

Analiza lokalnog obrazovnog sistema obuhvatila je osnovne i srednje škole i ustanove za obrazovanje odraslih. Korišteni su podaci Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Odjeljenja za društvene djelatnosti Grada Gradiška i Zavoda za obrazovanje odraslih Republike Srpske. U ovoj analizi je prikazan lokalni srednjoškolski sistem obrazovanja i dostupni programi obrazovanja odraslih. Takođe, anketirani su učenici završnih razreda osnovnih i srednjih škola, sa ciljem dobijanja informacija o opredjeljenju učenika osnovnih škola za upis u srednje škole, kao i strukturi zanimanja završnih razreda srednjih škola koja dolaze na evidenciju Zavoda za zapošljavanje RS, Biro Gradiška. Analiza će pokazati da li se dio potreba poslovnih subjekata može zadovoljiti iz redovnog obrazovanja, te kakva je percepcija učenika osnovnoškolskog obrazovanja, kad je u pitanju opredjeljenje za upis u srednje škole.

- Struktorna analiza nezaposlenih lica**

Zavod za zapošljavanje Republike Srpske-Biro Gradiška dostavio je sve raspoložive podatke o stanju na evidenciji, te broju i strukturi nezaposlenih lica koja aktivno traže posao. Svrha ove analize je sagledati mogućnosti zadovoljavanja potreba za radnom snagom koja se nalazi na evidenciji Biroa Gradiška. U analizi nezaposlenih lica korišćeni su i podaci Zavoda za statistiku BiH o anketnoj stopi nezaposlenosti, kao i podaci o neformalnoj zaposlenosti, koji daju jasniju i realniju sliku o stanju na tržištu rada u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini. Analizom će biti obuhvaćene i teže zapošljive kategorije stanovništva, koje zbog objektivnih okolnosti teže pronalaze zaposlenje.

- **Analiza perspektivnih zanimanja i vještina**

Kako se upravljanje lokalnim tržištem rada ne bi baziralo samo na procjenama lokalnih privrednih društava i preduzetnika, u proces identifikacije je potrebno uključiti i subjekte angažovane u specifičnim sektorima i djelatnostima, sa stalnim pristupom informacijama o relevantnim kretanjima na regionalnom i lokalnom nivou (fakulteti, ustanove za obrazovanje odraslih, strukovna udruženja, privredne komore i sl.). Svrha istraživanja je identifikacija specifičnih kvalifikacija i kompetencija za koje relevantni subjekti procjenjuju da će na kratak, srednji ili duži rok biti perspektivna i neophodna za održanje konkurentnosti poslovnih subjekata.

- **Komparativna analiza**

Komparativna analiza je ključni instrument metodologije, jer kombinuje podatke i zaključke prethodno opisanih analiza. U operativnom smislu, analiza se sprovodi uz upotrebu odgovarajućih obrazaca, sa fokusom na uticaj redovnog obrazovanja na nezaposlenost i sagledavanje mogućnosti da ponuda radne snage odgovori potrebama lokalne privrede na tržištu rada.

U analizi se uporedno predstavljaju podaci o:

- potrebama lokalne privrede,
- stanju nezaposlenosti po pitanju traženih kvalifikacija, znanja i vještina,
- broju učenika u srednjim školama,
- opredjeljenosti učenika osnovnih škola za srednjoškolska zanimanja i
- opredjeljenjima učenika završnih razreda srednjih škola.

8. STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA

8.1. Prosječan broj zaposlenih lica na teritoriji grada Gradiška

Prema podacima Područne privredne komore Banja Luka, prosječan broj zaposlenih u 2018. godini iznosio je 9.838 lica.

Prosječan broj zaposlenih

(Tabela 7)

	2016.	2017.	2018.
Prosječan broj zaposlenih	9.029	9.475	9.838

Izvor: Područna privredna komora Banja Luka

Grafikon 4

Na osnovu tabelarnog i grafičkog prikaza kretanja broja zaposlenih na području grada Gradiška u periodu od 2016. do 2018. godine, evidentno je povećanje broja zaposlenih za 809 lica.

8.2. Struktura nezaposlenih lica

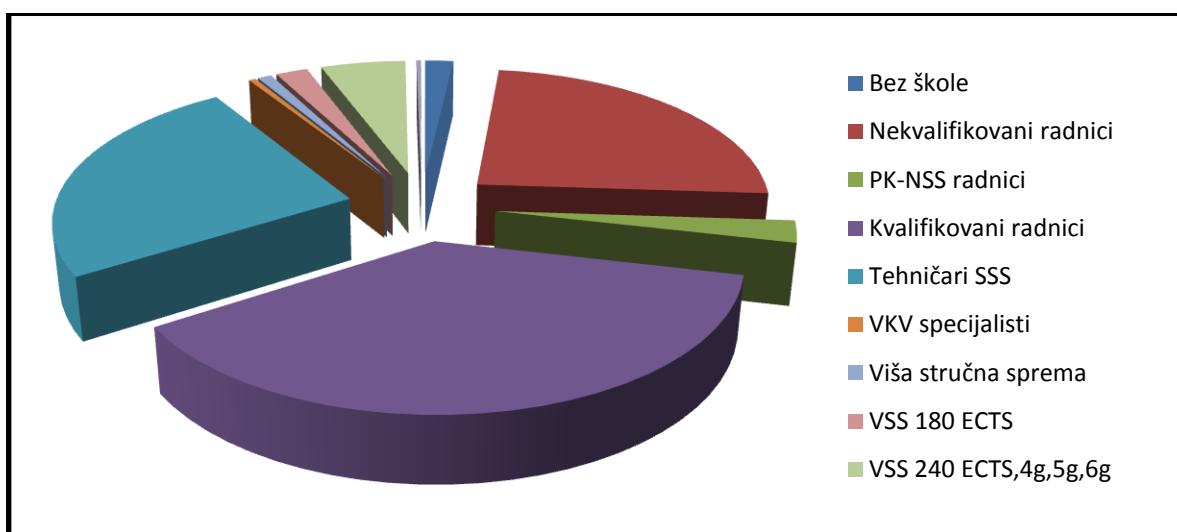
8.2.1. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih

(Tabela 8)

Kvalifikaciona struktura	Ukupno	% od ukupnog broja	Žene	% žena od ukupnog broja nezaposlenih
0 Bez škole	85	1.81	41	0.87
1 Nekvalifikovani radnici	1140	24.25	519	11.04
2 PK-NSS radnici	118	2.51	48	1.02
3 Kvalifikovani radnici	1761	37.45	741	15.76
4 Tehničari SSS	1171	24.90	702	14.93
5 VKV specijalisti	21	0.45	7	0.15
6-1 Viša stručna spremma	42	0.89	24	0.51
7-1 VSS 180 ECTS	96	2.04	59	1.25
7-2 VSS 240 ECTS,4g,5g,6g	255	5.42	171	3.64
7-3 Master 300 ECTS	12	0.26	8	0.17
7-4 Magistar stari program	0	0.00	0	0.00
8 Doktori nauka	1	0.02	0	0.00
U K U P N O	4702	100%	2320	49,34%

Kvalifikaciona struktura nezaposlenih lica

Grafikon 5

Najbrojnija kategorija nezaposlenih lica su kvalifikovana lica - 1761 ili 37,45%, zatim lica sa srednjom stučnom spremom (tehničari) - 1171 ili 24,90% i nekvalifikovana lica (lica sa završenom osnovnom školom) - 1140 ili 24,25%.

8.2.2. Starosna struktura nezaposlenih

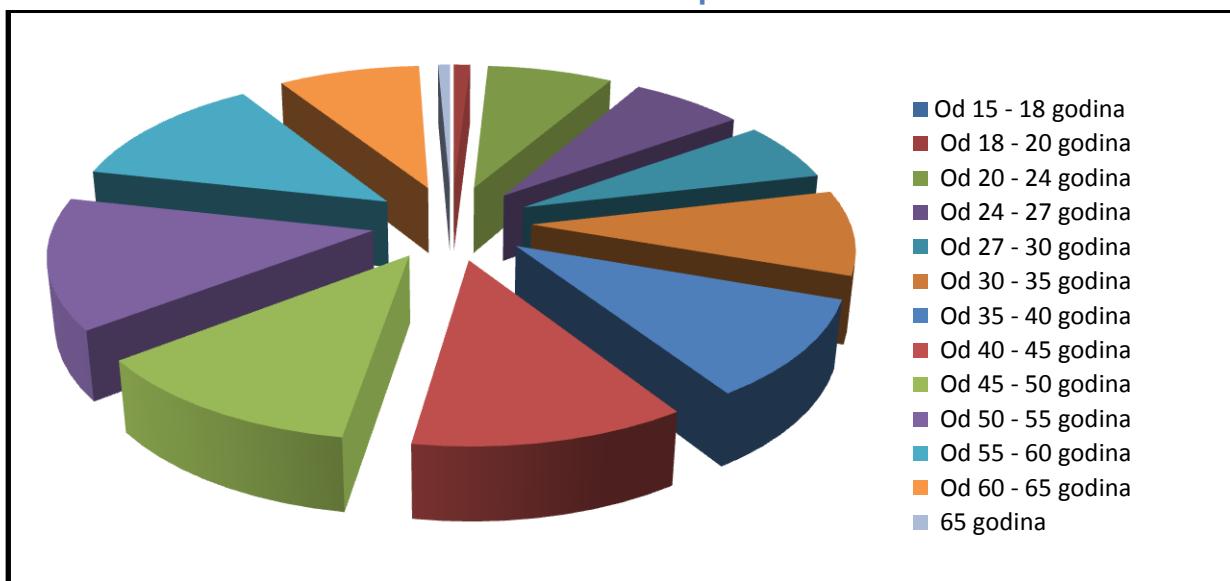
Starosna struktura nezaposlenih u gradu Gradiška zaključno sa 31.03.2019. godine

(Tabela 9)

Starosna struktura	Ukupno	% od ukupnog broja	Žene	% žena od ukupnog broja nezaposlenih
Od 15 - 18 godina	0	0.00	0	0.00
Od 18 - 20 godina	46	0.98	17	0.36
Od 20 - 24 godina	349	7.42	186	3.96
Od 24 - 27 godina	315	6.70	157	3.34
Od 27 - 30 godina	294	6.25	157	3.34
Od 30 - 35 godina	423	9.00	243	5.17
Od 35 - 40 godina	490	10.42	234	4.98
Od 40 - 45 godina	552	11.74	280	5.95
Od 45 - 50 godina	569	12.10	294	6.25
Od 50 - 55 godina	652	13.87	325	6.91
Od 55 - 60 godina	586	12.46	262	5.57
Od 60 - 65 godina	393	8.36	151	3.21
65 godina	33	0.70	14	0.30
UKUPNO		100%		49,34%

Starosna struktura nezaposlenih lica

Grafikon 6

Najbrojnija kategorija su lica od 50 do 55 godina starosti 13,87%, zatim od 55 do 60 godina starosti 12,46%, nakon toga od 45 do 50 godina 12,10% od ukupnog broja nezaposlenih. Najbrojnija kategorija nezaposlenih žena je od 50 do 55 godina starosti, zatim slijede lica od 45-50 godina starosti, nakon toga od 40-45 godina starosti. Nezaposlena lica iz kategorije mladih do 30 godina starosti čine 21,35% od ukupnog broja nezaposlenih.

8.2.3. Kategorije teže zapošljivih lica

Teže zapošljiva lica su nezaposlena lica koja zbog zdravstvenog stanja, nedovoljnog ili neodgovarajućeg obrazovanja, socio-demografskih karakteristika, regionalne ili profesionalne neusklađenosti ponude i tražnje na tržištu rada, ili zbog drugih objektivnih okolnosti teže nalaze posao. Posebno su ugrožena lica koja se istovremeno suočavaju sa više faktora ranjivosti i otežane zapošljivosti. Određenim programima i mjerama aktivne politike zapošljavanja podstiče se ravnopravniji položaj ovih lica na tržištu rada.

Status teže zapošljivih lica imaju mladi do 30 godina života, viškovi zaposlenih, stariji od 50 godina, lica bez kvalifikacija i niskokvalifikovani, osobe sa invaliditetom, Romi, radno sposobni korisnici novčane socijalne pomoći, dugoročno nezaposleni, mladi u hraniteljskim porodicama, mladi u starateljskim porodicama i žrtve porodičnog nasilja.

Takođe, u programe i mjere aktivne politike zapošljavanja potrebno je uključivati i ostala teže zapošljiva lica iz posebno osjetljivih kategorija nezaposlenih kao što su: žene, izbjegla i raseljena lica, samohrani roditelji, supružnici iz porodice u kojoj su oba supružnika nezaposlena, roditelji djece sa smetnjama u razvoju, na način kojim se omogućava njihova integracija na tržište rada.

Zbog neophodnosti intenziviranja aktivnosti u cilju unapređenja položaja ranjivih grupa i teže zapošljivih lica, Vlada Republike Srpske je putem Akcionog plana zapošljavanja u Republici Srpskoj za 2019. godinu utvrdila konkretnе mjere sa jasno definisanim iznosima finansiranja kako bi se dao doprinos i podsticaj za zapošljavanje teže zapošljivih kategorija stanovništva.

Podsticajima su obuhvaćene sljedeće ranjive grupe:

- djeca poginulih boraca VRS,
- ratni vojni invalidi VRS,
- demobilisani borci,
- ostala lica sa invaliditetom,
- Romi,
- mladi aktivni tražioci posla do 35 godina starosti,
- lica sa VSS,
- nezaposlena lica preko 40 godina,
- žene žrtve porodičnog nasilja,
- žene u ruralnim sredinama,
- žene žrtve ratne torture,
- štićenici domova koji su završili obrazovanje i

- ostali aktivni tražioci posla.

Pomenute mjere Vlada Republike Srpske će provesti putem svojih filijala (Biroa za zapošljavanje), pa tako i putem Biroa Gradiška, gdje se očekuje zapošljavanje većeg broja lica iz pomenutih kategorija stanovništva. O konkretnim aktivnostima, ciljevima i indikatorima biće riječi prilikom definisanja mjera aktivne politike zapošljavanja grada Gradiška.

8.2.4. Neformalna zaposlenost i anketna stopa nezaposlenosti

Neformalna zaposlenost je pojava koja je prisutna u svim zemljama, a naročito u zemljama čije se privrede nalaze u procesima tranzicije, ekspanzije i razvoja.

Termin „neformalna zaposlenost“, u skladu sa standardima Međunarodne organizacije rada (MRO/ILO), odnosi se na zaposlenost koja nije obuhvaćena, ili je nedovoljno pokrivena formalnim aranžmanima u zakonu ili u praksi.

Annex 1.2 Intervalli povjerljivosti osnovnih karakteristika stanovništva prema aktivnosti, RS
Confidentiality intervals for principal characteristics of the population by activity, RS

Tabela 10

	Procjena			Standardna devijacija			Donja 95% granica povjerljivosti			Gornja 95% granica povjerljivosti			Koeficijent varijacije %		
	Estimation			Std.dev			Lower 95% CL			Upper 95% CL			Coeff of Variation %		
	2016.	2017.	2018.	2016.	2017.	2018.	2016.	2017.	2018.	2016.	2017.	2018.	2016.	2017.	2018.
1. Ukupno stanovništvo (3+6+7) <i>Total population (3+6+7)</i>	974	943	964	39	40	44	897	864	879	1.050	1.022	1.049	4,0	4,3	4,5
2. Radno sposobno stanovništvo <i>Working-age population</i>	867	838	864	35	35	38	800	770	789	935	907	939	4,0	4,2	4,4
3. Radna snaga (4+5) <i>Labour force (4+5)</i>	409	396	404	19	19	20	373	358	364	446	433	444	4,5	4,8	5,1
4. Zaposlene osobe <i>Employed persons</i>	308	313	334	15	15	17	279	283	301	336	343	368	4,7	4,8	5,1
5. Nezaposlene osobe <i>Unemployed persons</i>	101	83	69	6	6	6	89	70	58	114	95	80	6,3	7,7	8,0
6. Neaktivni <i>Inactive</i>	458	443	460	19	19	21	422	406	420	495	479	501	4,1	4,2	4,5
7. Osobe mlađe od 15 godina <i>Persons under 15 years of age</i>	106	105	100	6	7	7	94	91	87	118	119	113	5,7	6,8	6,8
8. Osobe 15-64 godina <i>Persons from 15 to 64 years of age</i>	648	608	627	29	28	31	592	552	566	705	663	688	4,5	4,7	5,0
Stopne / Rates															
Stopa aktivnosti <i>Activity rate</i>	47,2	47,2	46,7	0,8	0,9	0,9	45,6	45,5	45,0	48,7	48,9	48,5	1,7	1,9	1,9
Stopa zaposlenosti <i>Employment rate</i>	35,5	37,3	38,7	0,8	0,9	0,9	33,9	35,6	36,9	37,1	39,0	40,5	2,3	2,3	2,4
Stopa nezaposlenosti <i>Unemployment rate</i>	24,8	21,0	17,2	1,1	1,1	1,0	22,7	18,8	15,2	26,9	23,1	19,1	4,3	5,3	5,7

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, prikazanim u tabeli, neformalna zaposlenost u RS, za period 2016-2018. godine se kretala između 35,5 i 38,7 %, odnosno između 308.000 i 334.000 zaposlenih.

U posljednjih nekoliko godina primjetan je pad neformalne zaposlenosti zahvaljujući dodatnim naporima republičkih organa, prije svega radu inspekcijskih tijela. Pomenuto smanjenje se najviše ogleda u sektoru poljoprivrede.

Neformalna zaposlenost u najrazvijenijim zemljama Evrope najčešće je vezana za

građevinarstvo, prerađivačku industriju, trgovinu, poljoprivredu i ugostiteljstvo, što je u mnogome slično i u privredi grada Gradiška.

Ukoliko posmatramo anketnu stopu nezaposlenih lica vidimo da je ona u 2018. godini za Republiku Srpsku iznosila 17,2 %, uz standardnu devijaciju od 1,0. Ovako posmatrana stopa nezaposlenosti ukazuje na značajna odstupanja od formalne stope nezaposlenosti koja se utvrđuje na osnovu baza podataka Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske.

Iz tabelarnog prikaza vidljiva je i niska stopa aktivnosti stanovništva u odnosu na ukupno radno sposobno stanovništvo (46,7 % za 2018. godinu). Pomenuto neaktivno stanovništvo uživa socijalne povlastice putem Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, međutim, začajno utiče na statističku sliku kada su u pitanju nezaposlena lica i realni stokovi radne snage koja stvarno traže zaposlenje.

9. OBRAZOVNI PROCES U GRADU GRADIŠKA

9.1. Karakteristike obrazovnog procesa

Obrazovni proces u gradu Gradiška realizuje se kroz redovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Redovno obrazovanje u gradu Gradiška organizовано je u 7 osnovnih centralnih škola, jednoj muzičkoj školi i tri srednje škole (Gimnazija, Srednja stručna i tehnička škola i Tehnička škola). JU Gimnazija Gradiška je opremljena savremenom opremom i učilima i sposobljena za organizovanje savremene nastave. JU Srednja stručna i tehnička škola i JU Tehnička škola organizuju teorijsku nastavu u učionicama, dok se praktična nastava odvija u namjenskim radionicama i kod privrednih subjekata. U oktobru 2005. godine je otvorena privatna visokoškolska ustanova „Visoka škola za poslovni menadžment Primus“ Gradiška koja je imala pet studijskih programa i koja je u međuvremenu prestala sa radom. Međutim, Srednja škola za obrazovanje odraslih „Primus-EDU“, koja je bila sastavni dio pomenute visokoškolske ustanove, i danas obavlja proces obrazovanja odraslih.

Obrazovanje odraslih za sticanje osnovnog obrazovanja organizuje se u JU OŠ „Sveti Sava“ Dubrave.

Stručno obrazovanje odraslih, prekvalifikacija i dokvalifikacija organizuju se u JU Srednjoj stručnoj i tehničkoj školi, Tehničkoj školi i Srednjoj školi za obrazovanje odraslih „Primus-EDU“.

Kako je gradiškoj privredi neophodno usklađivanje obrazovnih procesa sa potrebama privrede, Strategijom razvoja grada Gradiška definisana je potreba da se obezbijedi praktično i stručno usavršavanje učenika i studenata u skladu sa zahtjevima privrede, kao i prekvalifikacija kadrova za deficitarna zanimanja.⁷

9.2. Obrazovanje odraslih

Usvajanjem Zakona o obrazovanju odraslih Republike Srpske (“Službeni glasnik RS”, br. 59/09) i Izmjena i dopuna Zakona o obrazovanju odraslih Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 1/12) osnovan je Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske, kao upravna organizacija Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske. Zavod za obrazovanje odraslih RS je nadležan za izdavanje rješenja o radu javnih i privatnih ustanova za obrazovanje odraslih (akreditovanje), koje provode formalne programe za srednje stručno obrazovanje odraslih, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju i to⁸:

1. JU Tehnička škola Gradiška je akreditovana za sljedećih 9 programa za obrazovanje odraslih:

- sposobljavanje za CNC programera,
- sposobljavanje za bravara,
- sposobljavanje za zavarivača mig-mag postupkom,

⁷ Strategija razvoja grada Gradiška za period od 2019. do 2027. godine

⁸ Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske <http://www.mpoo.org>

- sposobljavanje za zavarivača tig postupkom,
- sposobljavanje za metalostrugara,
- sposobljavanje za mehatroničara,
- sposobljavanje za operatera na CNC mašinama za obradu drveta,
- sposobljavanje za operatera na CNC mašinama za obradu metala i
- sposobljavanje za tapetara.

2. JU Srednja stručna i tehnička škola Gradiška je akreditovana za sljedećih 8 programa za obrazovanje odraslih:

- ekonomski tehničar,
- poslovno-pravni tehničar,
- trgovački tehničar,
- poljoprivredni tehničar,
- prehrambeni tehničar,
- konobar,
- kuvar i
- ugostiteljsko-kulinarski tehničar.

3. JU OŠ „Sveti Sava“ Dubrave provodi obrazovanje odraslih za sticanje osnovnog obrazovanja.

4. Škola za obrazovanje odraslih „Primus-EDU“ je akreditovana za sljedeća 32 programa za obrazovanje odraslih:

- poslovno-pravni tehničar,
- trgovački tehničar,
- medicinski tehničar,
- farmaceutski tehničar,
- fizioterapeutski tehničar,
- mašinski tehničar,
- veterinarski tehničar,
- voćar – vinogradar,
- pekar,
- poljoprivredni tehničar,
- cvjećar – vrtlar,
- vozač motornih vozila,
- tehničar drumskog saobraćaja,
- tekstilni tehničar,
- konobar,
- kuvar,
- tehničar za obradu drveta,
- sposobljavanje za njegovatelja starijih i nemoćnih lica,
- sposobljavanje za zavarivača mig-mag postupkom,
- sposobljavanje za zavarivača tig postupkom,
- sposobljavanje za lakirera,
- sposobljavanje za operatera na CNC mašinama za obradu drveta,

- osposobljavanje za poslove armirača,
- osposobljavanje za poslove vodoinstalatera,
- osposobljavanje za poslove dimnjačara,
- osposobljavanje za poslove zidara,
- osposobljavanje za poslove molera,
- osposobljavanje za poslove pekara,
- osposobljavanje za poslove rukovaoca građevinskih mašina,
- osposobljavanje za poslove tapetara,
- osposobljavanje za poslove tesara i
- osposobljavanje za stolara namještaja.

9.3. Obrazovni sisitem grada Gradiška

Analiziranjem strukture novoprijavljenih lica na evidenciju Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, uočeno je da najveći priliv nezaposlenih lica dolazi po završetku srednjeg obrazovanja, stečajem preduzeća i po završetku ili napuštanju visokog obrazovanja. Takođe, ako se uzme u obzir da radna snaga mora konstantno da radi na unapređenju svojih znanja i vještina da bi i dalje bila konkurentna, aktivnosti povezivanja i prilagođavanja obrazovanja potrebama na tržištu rada dobijaju na značaju.

9.3.1. Kvantitativna analiza učenika na teritoriji grada Gradiška

JU Tehnička škola Gradiška

Broj učenika po zanimanjima

Broj učenika koji pohađa JU "Tehnička škola" Gradiška

(Tabela 11)

Zanimanje	Stepen	1. Razred	2. Razred	3. Razred	4. Razred	Ukupno Broj učenika
Tehničar CNC tehnologija	IV	26	30	-	-	56
Tehničar informacionih tehnologija	IV	25	27	-	-	52
Tehničar za obradu drveta	IV	25	23	17	27	92
Tehničar mehatronike	IV	28	29	26	26	109
Tapetar dekorater	III	25	25	-	-	50
Automehaničar	III	12	10	10	-	32
Obrađivač metala rezanjem	III	14	11	10	-	35
Varilac	III	28	26	10	-	64
Mašinski tehničar za kompjutersku konstrukciju	IV	-	-	24	24	48
Tehničar računarstva	IV	-	-	20	20	40
Limar	III	-	-	9	-	9
Ukupno		183	181	126	97	587

Ukupan broj učenika u školskoj 2018/19. godini je 587, od čega 136 učenika pohađa završni razred, treći razred pohađa 126 učenika, drugi 181 učenik, dok je u prvom razredu trenutno 183 učenika.

Analiza ankete učenika IX razreda koju je provela JU "Tehnička škola" Gradiška (Tabela 12)

Zanimanje	Stepen	Broj zainteresovanih učenika
Tehničar CNC tehnologija	IV	50
Automehaničar	III	31
Varilac	III	11
Bravar	III	5
Obrađivač metala rezanjem	III	5
Tehničar mehatronike	IV	34
Tehničar elektroenergetike	IV	16

Tehničar za obradu drveta	IV	14
Tapetar	III	6
Stolar	III	3
Ukupno		175

Anketiranjem učenika završnih razreda osnovnih škola u Gradišci došlo se do spoznaje da je od ukupno 368 anketiranih učenika za potrebe ankete koju je obavila JU Tehnička škola Gradiška njih 175 izrazilo želju za nastavkom obrazovanja u ovoj ustanovi. Najveće interesovanje je izraženo za zanimanje tehničar CNC tehnologija i tehničar mehatronike.

JU Srednja stručna i tehnička škola

Broj učenika po zanimanjima

Broj učenika koji pohađa JU "Srednja stručna i tehnička škola" Gradiška (Tabela 13)

Zanimanje	Stepen	1. Razred	2. Razred	3. Razred	4. Razred	Ukupno Broj učenika
Voćar/vinogradar	III	-	7	-	-	7
Cvjećar-vrtlar	III	-	7	-	-	7
Kuvar	III	-	18	28	-	46
Konobar	III	-	-	20	-	20
Frizer	III	32	-	-	-	32
Trgovac	III	27	-	-	-	27
Poslovno-pravni tehničar	IV	24	26	22	28	100
Ekonomski tehničar	IV	21	21	20	28	90
Prehrabneni tehničar	IV	-	-	22	-	22
Poljoprivredni tehničar	IV	25	20	20	-	65
Medicinski tehničar	IV	32	28	32	33	125
Ugostiteljski tehničar	IV	-	23	-	-	23
Kulinarski tehničar	IV	-	-	-	25	25
Ukupno		161	150	164	114	589

Ukupan broj učenika u školskoj 2018/19. godini je 589, od čega 159 učenika pohađa završni razred, treći razred pohađa 164 učenika, drugi 150 učenika, dok prvi razred pohađa ukupno 161 učenik.

Analiza ankete učenika IX razreda koju je provela JU "Srednja stručna i tehnička škola" Gradiška (Tabela 14)

Zanimanje	Stepen	Broj zainteresovanih učenika
Poslovno-pravni tehničar	IV	24
Ekonomski tehničar	IV	22
Bankarski tehničar	IV	2
Trgovinski tehničar	IV	4
Trgovac	III	2

Poljoprivredni tehničar	IV	10
Prehrambeni tehničar	IV	6
Veterinarski tehničar	IV	4
Voćar-vinogradar	III	-
Cvjećar-vrtlar	III	-
Mesar	III	8
Pekar	III	0
Konobar	III	11
Kuvar	III	7
Ugostiteljski tehničar	IV	2
Kulinarski tehničar	IV	6
Medicinski tehničar	IV	42
Farmaceutski tehničar	IV	5
Frizer	III	22
Krojač	III	2
Ukupno		179

Rezultati anketiranja učenika završnih razreda osnovnih škola u Gradišci koje je obavila JU "Srednja stručna i tehnička škola" Gradiška, pokazuju da je od ukupno 397 anketiranih učenika njih 179 izrazilo želju za upisom u ovu školu. Najveće interesovanje je izraženo za zanimanje medicinski tehničar i poslovno-pravni tehničar.

JU Gimnazija Gradiška

Broj učenika po smjerovima

Broj učenika koji pohađa JU Gimnazija Gradiška

(Tabela 15)

Zanimanje	Stepen	1. Razred	2. Razred	3. Razred	4. Razred	Ukupno Broj učenika
Opšti	IV	16	36	57	69	178
Društveno-jezički	IV	12	24	25	13	74
Računarsko-informatički	IV	25	18	-		43
Ukupno		53	78	82	82	295

Ukupan broj učenika u školskoj 2018/19. godini je 295, od čega 82 učenika pohađa završni razred, treći razred pohađa 82 učenika, drugi 78 učenika, dok je u prvom razredu trenutno 53 učenika. Analizom anketiranih IX razreda osnovnih škola za upis u Gimnaziju izjasnilo se 98 učenika.

9.3.2. Analiza ankete završnih razreda srednjih škola na teritoriji grada Gradiška

Anketa je provedena u maju 2019. godine u tri srednje škole u gradu Gradiška i anketirano je ukupno 310 učenika završnih razreda u školskoj 2018/2019. godini. Rezultati anketiranja pokazuju sljedeće:

- Od ukupno 310 anketiranih učenika, 143 su muškaraci, a 167 su žene.
- Nakon završetka srednje škole 94 učenika planiraju nastaviti školovanje u inostranstvu. Najveći broj planira školovanje nastaviti u Srbiji - 36 učenika, zatim u Austriji - 19 učenika, nakon čega slijede Slovenija i Njemačka.
- Najveći broj učenika će svoje školovanje u inostranstvu nastaviti na Mašinskom i Elektrotehničkom fakultetu, nakon čega slijede Medicinski i Poljoprivredni fakultet.
- 121 učenik završnih razreda će svoje školovanje u BiH nastaviti na fakultetima u Banjoj Luci i to najviše njih planira upisati redom Mašinski, Medicinski, Filozofski, Ekonomski i Elektrotehnički fakultet.
- Po završetku školovanja 47,8% učenika planira tražiti zaposlenje u BiH, 40,5% učenika planira se zaposliti u inostranstvu, dok 11,7 % učenika planira pokrenuti vlastiti biznis.
- 78% učenika smatra da postoji potražnja na tržištu za zanimanjima za koja se školuju.
- 50,6% učenika smatra da je obrazovni proces u skladu sa potrebama tržišta rada, dok 49,4 % smatra da obrazovni proces nije u skladu sa potrebama tržišta.
- 57% anketiranih smatra da je osnovni problem za zaposlenje nedostatak praktičnih znanja i vještina.
- Najveći broj učenika koji planiraju pokrenuti vlastiti biznis učiniće to u roku 2-5 i od 5-10 godina po završetku školovanja, a najviše u sektoru usluga i proizvodnih djelatnosti.
- 70% anketiranih razumije pojam "preduzetništvo", a najvećom preprekom u pokretanju vlastitog biznisa smatraju nedostatak finansijskih sredstava, menadžerskih sposobnosti i hrabrosti, dok preduzetnikom smatraju osobu koja ima znanje i iskustvo i koja je spremna da motiviše sebe i druge.

Rekapitulacija:

(Tabela 16)

r.b.	Naziv škole	Broj učenika završnih razreda	Broj anketiranih učenika	Dolazi na evidenciju Zavoda za zapošljavanje	Broj nezaposlenih na Zavodu za zapošljavanje
1.	JU Tehnička škola Gradiška	136	96	55	688
2.	JU Gimnazija	82	81	-	207
3.	JU Srednja stručna i tehnička škola	159	133	78	876
UKUPNO		377	310	133	

Na osnovu rezultata provedene ankete učenika završnih razreda srednjih škola sa područja grada Gradiška očekivanja su da će se na evidenciji Zavoda za zapošljavanje RS, Biro Gradiška prijaviti novih cca. 133 lica, koja predstavljaju učenike završnih razreda srednjih škola i učenike koji ne žele nastaviti dalje školovanje.

Takođe, anketiranjem se došlo do podatka da 18 učenika od ukupnog broja anketiranih planira pokrenuti vlastiti biznis poslije završetka srednje škole.

10. ANALIZA LOKALNE EKONOMSKE SITUACIJE

Podaci korišteni za ovu analizu, dobijeni su od Agencije za posredničke, informatičke i finansijske usluge Banja Luka (APIF)⁹ na osnovu dostavljenih finansijskih izveštaja poslovnih subjekata za 2018. godinu.

U 2018. godini, na području grada Gradiška, finansijski izveštaj APIF-u je dostavilo 504 privredna društva i 75 preduzetničkih radnji koje imaju registrovano sjedište na području grada Gradiška. Na osnovu podataka Odjeljenja za privredu i poljoprivredu, na teritoriji grada Gradiška aktivno je 1.059 preduzetnika od čega je 405 ili 38,2% žena, i 654 ili 61,8% muškarca. Ukupan broj zaposlenih lica, prema podacima APIF-a, za 2018. godinu iznosio je 9.838 lica. Isto tako na osnovu podataka Poreske uprave Republike Srpske prosječan broj zaposlenih u Gradišći prema opštini/gradu zaposlenja u 2018. godini je 10.090 lica, a prosječan broj zaposlenih u Gradišći prema opštini/gradu prebivališta za 2018. godinu je 11.221 lice.

Broj zaposlenih lica prema području za 2018. godinu

(Grafikon 7)

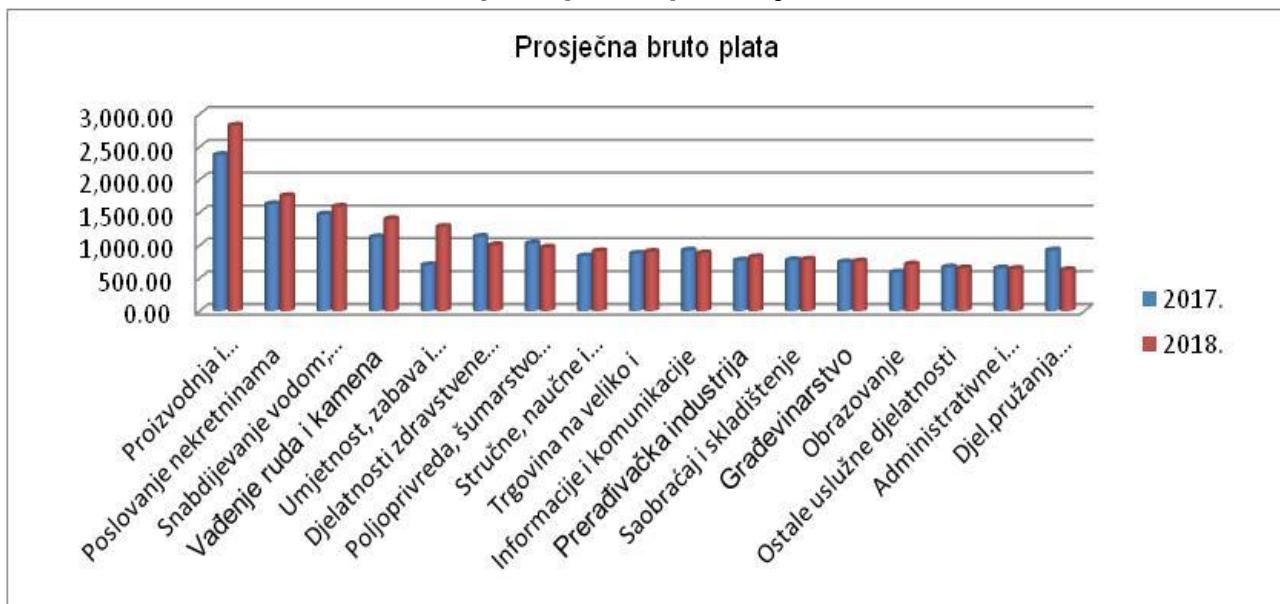

Iz grafikona broj 7 može se vidjeti da područje Prerađivačke industrije zapošljava najveći broj lica, njih 2.704 ili 44% od ukupnog broja zaposlenih prema izveštaju APIF-a. Zatim slijedi područje trgovine na veliko i trgovina na malo, gdje je zaposleno 1.068 lica ili 16,25%.

⁹ Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge Banjaluka u RS (APIF)

Bruto plate prema području

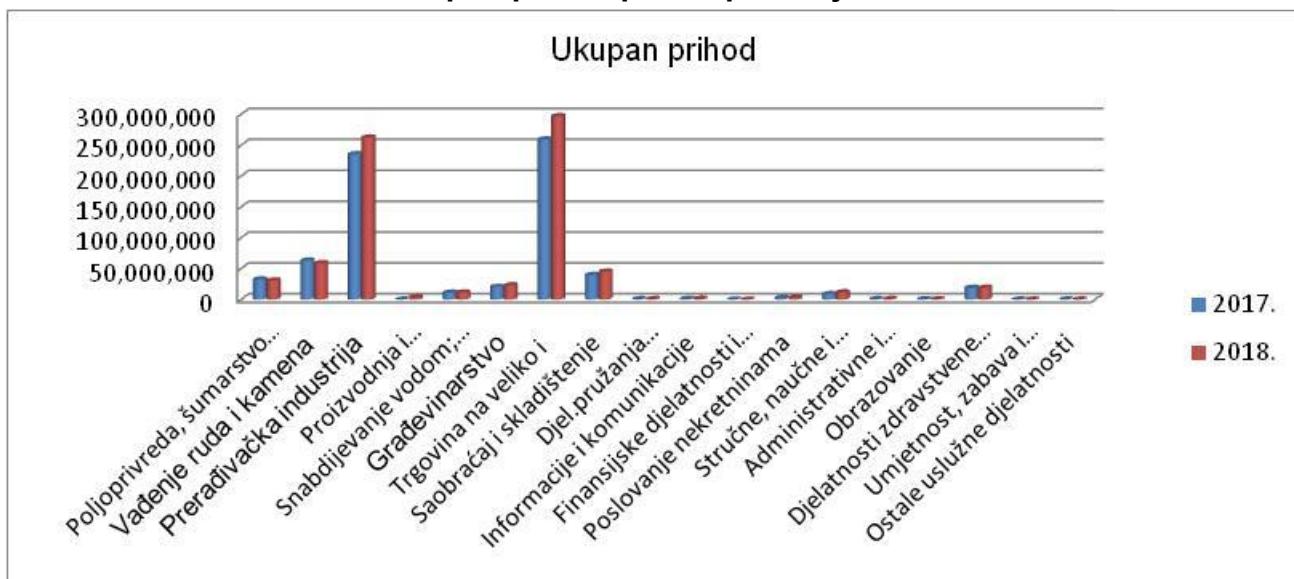
(Grafikon 8)

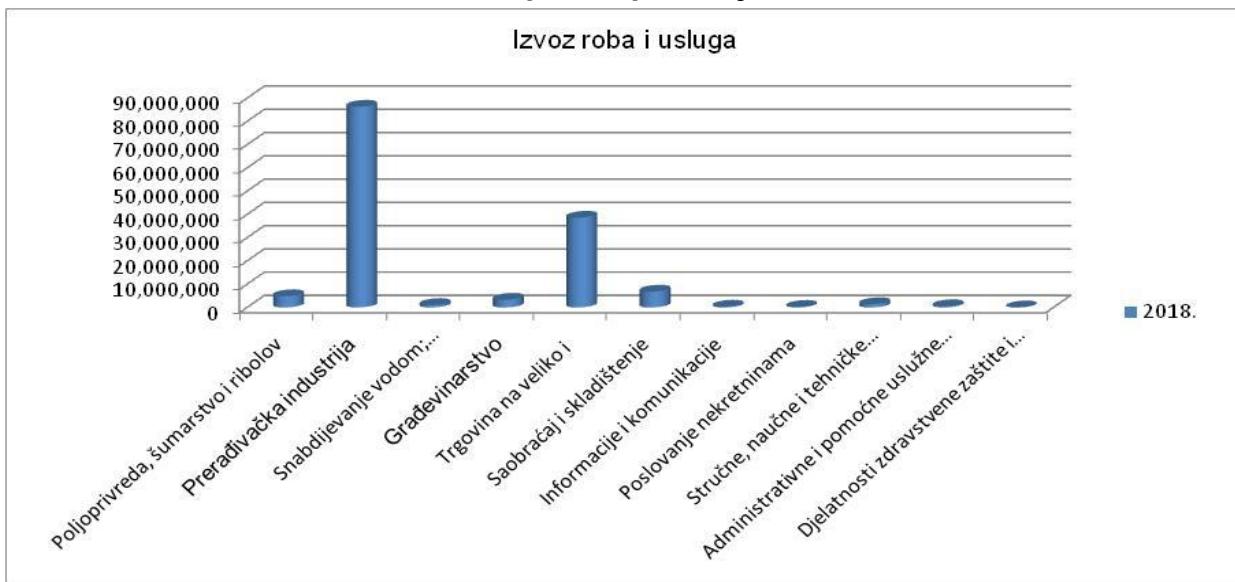
Najviše bruto plate u 2018. godini na području grada Gradiška su zabilježene u području proizvodnje i snadbjevanja električnom energijom, gasom i plinom gdje je zabilježena prosječna plata od 2.827,00 KM, zatim slijedi sektor poslovanja nekretninama, dok su najniže plate ostvarene u sektorima smještaja, pripreme i posluživanja hrane, kao i u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima.

Ukupan prihod prema području

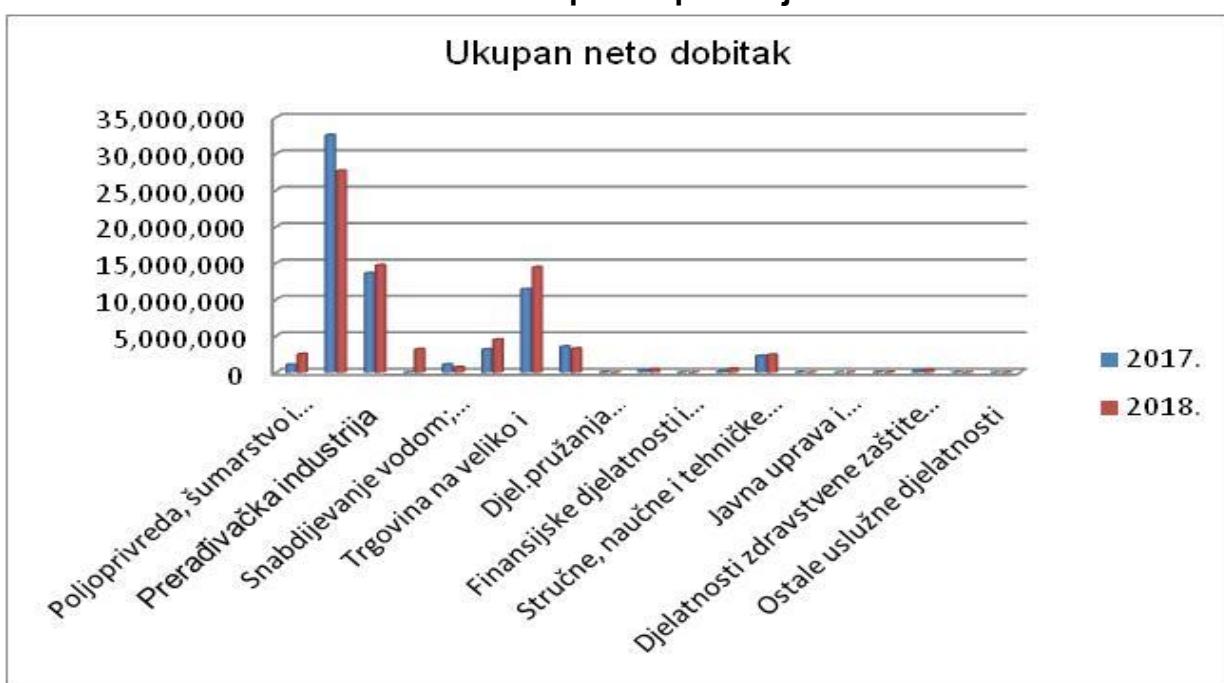
(Grafikon 9)

Iz grafikona broj 9 uočljivo je da je najveći prihod ostvaren u području trgovine na veliko i trgovine na malo, nakon čega slijedi sektor prerađivačke industrije.

Izvoz prema području**(Grafikon 10)**

Kad je u pitanju izvoz privrednih društava sa područja grada Gradiška, najveći prihod dolazi od prodaje roba iz sektora prerađivačke industrije.

Dobit prema području**(Grafikon 11)**

Prema prikazanim podacima, firme iz područja vađenja ruda i kamena ostvaruju najveću dobit, odnosno, ostvarile su dobit u iznosu od 27.658.386 KM. Sljedeće po redu su firme iz sektora prerađivačke industrije u iznosu od 14.705.495 KM ,nakon čega slijede firme iz područja trgovine na veliko i trgovine na malo, gdje je ostvarena dobit u iznosu od 14.439.297 KM.

10.1. Analiza prerađivačke industrije

Kao što je naprijed navedeno, u 2018. godini, na području grada Gradiška, finansijski izvještaj APIF-u je dostavilo 504 poslovna subjekata i 75 preduzetničkih radnji koji imaju registrovano sjedište na području grada Gradiška.

Područje prerađivačke industrije zapošljava najveći broj lica, njih 2.704 ili 44%. Najveći prihod ostvaren je na području trgovine na veliko i trgovine na malo, zatim slijede područja prerađivačke industrije i vađenja rude i kamena. Kad je u pitanju izvoz roba i usluga sa područja grada Gradiška, najveći prihod dolazi od prodaje roba i usluga iz prerađivačke industrije 86.294.687 KM, potom iz sektora trgovine na veliko i trgovine na malo, 38.587.105 KM.

Posmatrajući zbirne rezultate poslovanja poslovnih subjekata u gradu Gradiška u periodu 2015-2016. godine može se uočiti trend povećanja svih osnovnih finansijskih pokazatelja.

Na osnovu analize poslovanja poslovnih subjekata u gradu Gradiška sljedeća područja su identifikovana kao nosioci privrednog razvoja u 2018. godini:

- područje C - prerađivačka industrija, i
- područje G - trgovina na veliko i na malo; popravka motornih vozila i motocikala.

Prerađivačka industrija je vrlo važno područje za ukupni privredni razvoj svake savremene zemlje, koja u stvari predstavlja nosioca ekonomске aktivnosti svake privrede, te ima veliki značaj i za ostale privredne i društvene performanse. Ona ima mogućnost zapošljavanja velikog broja radnika. U periodu od 2016-2018. godine, uočen je trend povećanja svih finansijskih pokazatelja u području prerađivačke industrije.¹⁰

Analizirajući promjenu broja zaposlenih u periodu 2016-2018. godine primjećuje se značajno povećanje broja zaposlenih sa 2.198 lica u 2016. godini na 2.704 lica u 2018. godini.

Takođe, u periodu 2016-2018. godine, neto dobit u prerađivačkoj industriji je rapidno rasla sa 8.673.516 KM u 2016. godini, na 14.705.495 KM u 2018. godini. Važnost prerađivačke industrije za grad Gradišku vidi se iz ukupne vrijednosti izvoza u 2018. godini koja iznosi 86.294.687 KM, kao i na osnovu obima izlaznog PDV-a koji za 2018. godinu iznosi 22.755.317 KM.

U okviru prerađivačke industrije možemo izdvojiti sljedeće srodne djelatnosti:

- djelatnosti metaloprerade,
- djelatnosti drvoprerade,
- djelatnosti tekstila, proizvodnje kože i obuće.

¹⁰ Izvještaj o poslovanju prerađivačke industrije

U djelatnostima metaloprerađe dolazi do rasta svih finansijskih parametara. Nosilac poslovne aktivnosti u djelatnostima metaloprerađe je oblast proizvodnje gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme. Na osnovu kretanja broja zaposlenih u ovoj oblasti, kao i na osnovu porasta ostalih parametara, i na osnovu ankete o potrebi za radnom snagom, ove oblasti imaju perspektivu zapošljavanja u periodu 2019-2020. godine.

U djelatnostima drvoprerađe dolazi do rasta svih finansijskih parametara. U ovim djelatnostima su zabilježene veoma visoke vrijednosti izvoza. Na osnovu kretanja broja zaposlenih u ovoj oblasti, kao i na osnovu porasta ostalih parametara, i na osnovu ankete o potrebi za radnom snagom, ove oblasti imaju perspektivu zapošljavanja u periodu 2019-2020. godine.

U djelatnostima tekstila i proizvodnji kože i obuće dolazi do manjeg rasta svih finansijskih parametara. Jedino dolazi do minimalnog smanjenja ostvarene dobiti i kapitala. Nosilac poslovne aktivnosti u djelatnostima tekstila i proizvodnje kože i obuće je oblast proizvodnje odjeće. Na osnovu kretanja broja zaposlenih u djelatnostima tekstila i proizvodnji kože i obuće u posmatranom periodu, kao i na osnovu manjeg porasta ostalih parametara, i na osnovu ankete o potrebi za radnom snagom, ove oblasti imaju perspektivu zapošljavanja u periodu 2019-2020. godine.

10.2. Analiza potreba za radnom snagom na lokalnom tržištu rada

U periodu januar – maj 2019. godine anketirano je 47 privrednih društava iz različitih djelatnosti sa područja grada Gradiška. Od anketiranih 47 privrednih subjekata, niko ne planira smanjenje broja zaposlenih u 2019/20. godini. Povećanje broja zaposlenih na osnovu 47 anketiranih privrednih društava planirano je u sljedećim oblastima:

Potrebe za radnom snagom (Tabela 17)

Djelatnost	Broj privrednih subjekata	Broj planiranih radnika u 2019/20. godini
Metaloprerađivačka industrija	7	68
Drvoprerađivačka industrija i proizvodnja namještaja	8	153
Tekstilna industrija	4	443
Trgovina	9	42
Uslužne djelatnosti	14	46
Građevinarstvo	2	37
Elektro industrija	1	29
Prehrambena industrija	5	23
		841

Zanimanja koja su privredni iznijeli kao nedostatna su diplomirani inženjer mašinstva, diplomirani inženjer građevine, diplomirani elektro inženjer, diplomirani inženjer prerade

drveta, diplomirani inženjer tehnologije, CNC operateri, elektrotehničari, tekstilni tehničari, mašinski tehničari, zidari, stolari, tapetari, vozači, bravari, varioci i dr. Iako pojedina zanimanja postoje na evidencijama Zavoda za zapošljavanje, ona strukturno nisu usklađena sa stvarim potrebama koje poslodavci potražuju kao nedostatna.

11. MJERE AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA U GRADA GRADIŠKA ZA PERIOD 2019-2020. GODINE

Mjere aktivne politike zapošljavanja u gradu Gradiška biće podržane:

- kroz finansijska sredstva planirana budžetom grada Gradiška;
- kroz finansijska sredstva obezbijeđena od strane Vlade Republike Srpske, a koja će se implementirati putem Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske;
- kroz finansijsku podršku iz sredstava međunarodnih donatorskih organizacija.

Podrška aktivnoj politici zapošljavanja može uključivati:

- 1) Saradnju između Gradske uprave, Zavoda za zapošljavanje, privrednika i obrazovnih institucija, kao i promociju potencijala Gradiške;
- 2) Zapošljavanje učenika koji dolaze na evidenciju ZZZRS po završetku redovnog školovanja;
- 3) Podršku zapošljavanju lica koji su na evidenciji ZZZRS, koja može uključivati:
 - Finansijsku podršku poslodavcima,
 - Podršku prekvalifikacije, dokvalifikacije ili osposobljavanja i sl.

Mjere aktivne politike zapošljavanja (2019-2020. godine)

(Tabela 18)

	Mjera	Aktivnosti	Ciljna grupa	Indikator učinka	Vremenski okvir	Nosilac aktivnosti	Sredstva
1	Nastavak aktivnosti jačanja Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje grada Gradiška	Uključivanje dodatnog broja privrednih subjekata u rad Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje	Privredni subjekti	Uključen dodatni broj privrednih subjekata u rad Savjeta. Cilj: 3	Do kraja 2019.	Savjet za obrazovanje i zapošljavanje, Grad Gradiška i privredni subjekti	Nema troškova- rad u sklopu redovnih aktivnosti
		Uspostavljen partnerski odnos između Zavoda za zapošljavanje, kao člana Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje i Gradske uprave Grada Gradiška	ZZZRS i Grad Gradiška	Potpisan protokol o saradnji između Zavoda-Biro Gradiška i Gradske uprave	Do kraja 2019.	ZZZRS, Savjet za obrazovanje i zapošljavanje, Grad Gradiška, privredni subjekti	Nema troškova- rad u sklopu redovnih aktivnosti

2	Unaprijediti saznanja učenika završnih razreda srednjih škola o potrebama privrede	Promovisanje privrednika u završnim razredima srednjih škola	Učenici završnih razreda i privrednici	Broj objavljenih promocija. Cilj: - U 2019. 1 promocija svih škola -U 2020. 1 promocija svih škola	U toku 2019. i 2020. godine	Grad, srednje škole, privrednici	Grad, privrednici
3	Povećati saznanja o privrednim i ljudskim potencijalima Gradiške	Organizovati Dane gradiške privrede i Sajam zapošljavanja	Privreda, investitori, nezaposleni	Broj organizovanih manifestacija. Cilj: 1	U toku 2019. i 2020. godine	Grad Gradiška, ZZZRS	Grad, donatori
4	Podrška u zapošljavanju invalida, kao i ostalih ranjivih grupa	Obezbjedivanje dovoljno informacija o prednostima i benefitima zapošljavanja lica sa invaliditetom, kao i ostalih lica koja spadaju u ranjive grupe	Invalidna lica, ranjive grupe, privrednici	Broj novozaposlenih lica sa invaliditetom. Cilj: 20	U toku 2019. i 2020. godine	Grad, ZZZRS, privrednici, udruženja	Grad, donatori
5	Promocija pozitivnih primjera	Objavljivanje pozitivnih primjera aktivnih tražilaca posla, iskustva iz kluba za traženje posla	Nezaposlena lica	Broj objavljenih pozitivnih priča. Cilj: - 4 u 2019. godini - 4 u 2020. godini	Do kraja 2019. i 2020. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda
6	Izmjena načina vođenja aktivnih tražilaca posla	Nastavak aktivnosti na izradi novog načina vođenja stvarno nezaposlenih, te oslobođanje Zavoda od aktivnosti praćenja neaktivnih tražilaca posla	Nezaposlena lica	Uspostavljen novi način vođenja stvarno nezaposlenih, te Zavod oslobođen aktivnosti praćenja neaktivnih tražilaca posla	Do kraja 2019.	ZZZZRS	Sredstva Zavoda

		Definisanje godišnjeg plana saradnje sa poslodavcima	Poslodavci	Izrađen godišnji plan saradnje sa poslodavcima	Početkom 2019. godine	ZZZRS	Sredstva Zavoda
7	Unaprijediti posredničku ulogu Biroa za zapošljavanje	Izrada individualnih planova za zapošljavanje	Nezaposlena lica	Izrađeni individualni planovi za zapošljavanje Cilj: - 2300 u 2019. godini i 2500 u 2020. godini	Do kraja 2019. i 2020. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda
8	Unaprijediti saradnju Srednjih stručnih škola Zavoda, poslodavaca i Gradske uprave	Aktivnosti na izradi zajedničke platforme svih aktera	Poslodavci i nezaposlena lica	Izrađena zajednička platforma za praćenje kretanja potreba privrede, nezaposlenih lica, kao i ostalih segmenata zajedničke saradnje	Do kraja 2020. godine	ZZZRS, Grad Gradiška, privrednici, srednje škole	ZZZRS, Grad, privrednici
9	Jačanje aktivnosti kluba za traženje posla	Ospozobljavanje nezaposlenih lica kroz klub za traženje posla	Nezaposlena lica	Sprovedena obuka kroz klub za traženje posla. Cilj: - U 2019. obuku prošlo 80 lica, - U 2020. obuku prošlo 100 nezaposlenih lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda
10	Kontinuirano kreiranje, finansiranje i sprovođenje aktivnih mjera s ciljem povećanja	Priprema i realizacija programa finansiranja, zapošljavanja i samozapošljavanja djece poginulih boraca, VRS,	Aktivni tražioci posla iz kategorije djece poginulih boraca VRS,	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2019. 6 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda

	zapošljivosti, zaposlenosti i samozaposlenosti nezaposlenih lica iz ciljnih kategorija	demobilisanih boraca RVI, i demobilisanih boraca	ratni vojni invalidi VRS, demobilisani borci VRS i ostala lica sa invaliditetom	-U 2020. 7 lica			
	Priprema i realizacija programa podrške zapošljavanja mladih sa VSS u status pripravnika	Aktivni tražioci posla sa VSS i djeca poginulih boraca sa VSS	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2019. 15 lica -U 2020. 15 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda	
	Priprema i realizacija programa podrške zapošljavanja Roma u gradu Gradiška	Romi u gradu Gradiška prijavljeni na evidenciju Zavoda, aktivni tražioci posla	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2019. 10 lica -U 2020. 10 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda	
	Realizacija programa podsticanja razvoja preduzetništva kod mladih starosti do 35 godina (Start-up Srpska)	Mladi aktivni tražioci posla do 35 godina starosti	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2019. 3 lica - U 2020. 3 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	ZZZRS	Sredstva Zavoda	
	Priprema i realizacija programa obuke, dokvalifikacije, prekvalifikacije i osposobljavanja	Aktivni tražioci posla	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: - U 2019. 100 lica - U 2020. 120 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	Grad, ZZZRS, lica	Sredstva ZZZRS, lica, Grada	
11	Podrška zapošljavanju u djelatnosti tekstilne industrije	Zapošljavanje u djelatnosti tekstilne industrije	Nezaposlena lica	Povećan broj zaposlenih u djelatnosti Cilj: -U 2019. 163 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad , lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije

				-U 2020. 280 lica			
12	Podrška zapošljavanju u djelatnosti metaloprerađivačke industrije	Zapošljavanje u djelatnosti metaloprerađivačke industrije	Nezaposlena lica	Povećan broj zaposlenih u djelatnosti. Cilj: -U 2019. 38 lica -U 2020. 30 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad Gradiška, lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
13	Podrška zapošljavanju u djelatnosti drvoprerađivačke industrije	Zapošljavanje u djelatnosti drvoprerađivačke industrije	Nezaposlena lica	Povećan broj zaposlenih u djelatnosti. Cilj: -U 2019. 88 lica -U 2020. 75 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad Gradiška, lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
14	Podrška zapošljavanju u djelatnosti prehrambene industrije	Zapošljavanje u djelatnosti prehrambene industrije	Nezaposlena lica	Povećan broj zaposlenih u djelatnosti. Cilj: -U 2019. 8 lica -U 2020. 15 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad Gradiška, lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
15	Podrška zapošljavanju u oblasti trgovine	Zapošljavanje u oblasti trgovine	Nezaposlena lica	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2019. 181 lice -U 2020. 46 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad Gradiška, lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
16	Podrška zapošljavanju u oblasti građevinarstva	Zapošljavanje u oblasti građevinarstva	Nezaposlena lica	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2019. 22 lica -U 2020. 15 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad Gradiška, lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije

17	Podrška zapošljavanju u oblasti uslužnih i ostalih djelatnosti	Zapošljavanje u oblasti uslužnih i ostalih djelatnosti	Nezaposlena lica	Broj lica zaposlenih po programu. Cilj: -U 2019. 32 lica -U 2020. 29 lica	Do kraja 2019. i 2020. godine.	Grad Gradiška, ZZZRS, Biro Gradiška	Grad Gradiška, lokalna privreda, ZZZRS biro Gradiška, međunarodne organizacije
----	--	--	------------------	--	--------------------------------	-------------------------------------	--

12. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA U PRIVREDI I NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA

Privreda

- Nastojati integrisati manje kapacitete u veće sisteme (umrežavanje, klasterizacija), koji bi doveli do stabilnosti proizvodnje i rasta tehnološkog napretka, a za rezultat bi imali povećan nivo ulaganja u razvoj i razvojne procese, koji bi doprinjeli rastu konkurentnosti kao ključnoj komponenti opstanka privrednih subjekata na otvorenom i slobodnom tržištu Republike Srpske, a samim tim i Gradiške.
- Podsticati ulaganja u unapređenje organizacione strukture u privrednim subjektima, upotrebom savremenih dostignuća, a prije svega kroz digitalizaciju poslovnih procesa.
- Postepeno mijenjati privrednu strukturu, ulažeći sve više napora u proizvodnju koja sadrži mnogo više dodate vrijednosti (znanja), kao i u izvozno orijentisane uslužne sektore, koji sa sobom nose društveni rast najrazvijenijih zemalja svijeta.
- Raditi na podizanju nivoa plata i ostalih uslova rada u privredi, kako bi se ublažio negativan trend odliva radne snage, a prije svega mladih i visokostručnih radnika.
- Koristiti geografsko-saobraćajni položaj Gradiške, na osnovu kojeg se može obezbijediti više stranih investicija koje sa sobom transferišu kapital, znanje i nove tehnologije.
- Jačati svijest o važnosti i značaju društvenog/socijalnog preduzetništva.
- Razmotriti mogućnost uspostavljanja veza sa dijasporom u svrhu ekonomskog razvoja, po uzoru na Vladu Republike Srpske.
- Kontinuirano raditi na prezentaciji, vidljivosti i promociji privrednih potencijala Gradiške, putem formalnih i neformalnih kanala, prije svega kroz organizovanje privrednih susreta u Gradišci i sličnih manifestacija.
- Razmotriti mogućnost organizovanja Sajma za zapošljavanje, Dana karijera i sličnih vidova sučeljavanja ponude i potražnje za radnicima, gdje bi u kontakt došao veći broj poslodavaca kojima trebaju radnici i nezaposleni radnici tražioci zaposlenja. Ovakve i slične manifestacije predstavljaju i jednu od mjera aktivacije neaktivnog radno sposobnog stanovništva.

Zavod za zapošljavanje–Biro Gradiška

- Definisati jasne baze podataka stvarno nezaposlenih lica, aktivnih tražilaca posla.
- Vršiti kontinuiranu procijenu zapošljivosti lica sa evidencije, prije svega za aktivne tražioce posla koji su duže od 18 mjeseci na Zavodu, te predlagati eventualno potrebne edukacije, osposobljavanja i prekvalifikacije, u skladu sa potražnjom od strane privrede (tzv. obuke na zahtjev poslodavca).
- Utvrđivati individualne planove zapošljavanja i kreirati mjere za aktivaciju i

podizanje nivoa zapošljivosti mladih, te jačati ulogu Kluba za traženje posla.

- Razmotriti mogućnost izrade zajedničke platforme za praćenje kretanja potreba privrede, nezaposlenih lica, kao i ostalih segmentata zajedničke saradnje na relaciji privredni subjekti, Biro, obrazovni proces, Gradska uprava.
- Definisati mјere za aktivno traženje posla kroz treninge samoefikasnosti i organizaciju motivaciono-aktivacionih obuka za nezaposlena lica.
- Utvrditi baze podataka lica sa evidencije koja aktivno govore strane jezike, jer ove baze predstavljaju ključni resurs za firme sa stranim kapitalom, ali i za preduzeća koja se bave izvozom roba i usluga (izvozno orijentisani sektori).
- Intenzivirati saradnju i biti aktivni učesnik u procesima na relaciji privreda, obrazovni procesi i Gradska uprava, kao i u procesima za sticanje funkcionalno-upotrebnih znanja (obuke, prekvalifikacije, osposobljavanja i dr.).

Redovno obrazovanje

- Vršiti promociju zanimanja u osnovnim školama, kako bi se jačala svijest učenika još u osnovnim školama o tome šta su stvarne želje i usmjerenja svakog učenika pojedinačno.
- Nastaviti proces prilagođavanja upisne politike potrebama lokalne privrede, kroz veću saradnju i protočnost informacija između škola i privrednih subjekata.
- Nastaviti ulaganja u opremanje škola u smislu jačanja kadrovske kapaciteta i nabavku savremene opreme.
- Unaprijediti kvalitet rada JU Gimnazije Gradiška uvođenjem IB programa međunarodne mature.
- Uskladiti obrazovni proces sa potrebama privrede u JU Tehnička škola Gradiška i JU Srednja stručna i tehnička škola Gradiška, kroz uvođenje novih zanimanja iz metalske, drvne, elektroenergetske i tekstilne struke.
- Kontinuirano prilagođavati nastavne planove i programe potrebama lokalne privrede u Zakonom dozvoljenoj mjeri (do 30%).
- Unaprijediti procese praktične nastave uključivanjem privrednika u proces redovnog obrazovanja i ili unapređenjem saradnje (plaćena praksa kod poslodavaca).
- Razmotriti mogućnost stipendiranja učenika deficitarnih zanimanja, koje može biti od strane poslodavca i ili Gradske uprave .
- Organizovati dane prezentacije privrednih subjekata u završnim razredima srednjih škola, da bi se učenici upoznali sa potrebama koje firme imaju, i uslovima koje nude prilikom zapošljavanja.

Obrazovanje odraslih u svrhu zapošljavanja/jačanja kompetencija

- U skladu sa zahtjevima privrednika, nastaviti započeti razvoj programa obrazovanja odraslih;
- Jačati ulogu Savjeta za obrazovanje i zapošljavanje, kroz veće učešće privrednih subjekata;
- Uključivati što veći broj privrednih subjekata u proces obrazovanja odraslih, prije svega kako bi se definisala jasna baza potreba u kontekstu obrazovanja odraslih;
- Razmotriti mogućnosti podsticanja osposobljavanja kod privrednih subjekata, za lica koja duži period ne mogu pronaći zaposlenje, čime bismo na kraju procesa dobili "upotrebljivu" radnu snagu.

Zapošljavanje i samozapošljavanje

- Jačanje paketa usluga za mlade preduzetnike;
- Jačanje svijesti o preduzetništvu i mogućnostima započinjanja vlastitog biznisa;
- Upoznavanje novih preduzetnika sa mogućnostima i ograničenjima prilikom ulaska u svijet biznisa, kao i pružanje dovoljno informacija o novim sektorima, prije svega kad su u pitanju izvozno orijentisane usluge i poslovi zasnovani na ICT tehnologijama koji sadržajno posjeduju veliki nivo znanja, te spadaju u red visokoprofitabilnih poslova;
- Kreiranje baze zainteresovanih lica za pokretanje sopstvenog biznisa;
- Rad na smanjenju predrasuda o zapošljavanju invalidnih lica, te informisanje o benefitima koja sa sobom nosi zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- Korištenje svih dostupnih vidova podsticaja Vlade Republike Srpske, Grada i ostalih dostupnih donatora, koji će doprinijeti razvoju i novom zapošljavanju.

Pregled grafikona

Grafikon 1 Kretanje broja stanovnika u Gradišci od 1948-2013. godine	8
Grafikon 2 Struktura privrednih društava	11
Grafikon 3 Obim spoljnotrgovinske razmjene 2013-2018. godine.....	12
Grafikon 4 Prosječan broj zaposlenih u gradu Gradiška	15
Grafikon 5 Kvalifikaciona struktura nezaposlenih	16
Grafikon 6 Starosna struktura nezaposlenih lica.....	17
Grafikon 7 Broj zaposlenih lica prema području privredne djelatnosti.....	29
Grafikon 8 Bruto plate prema području privredne djelatnosti	30
Grafikon 9 Ukupan prihod prema području privredne djelatnosti	30
Grafikon 10 Izvoz roba i usluga prema području privredne djelatnosti.....	31
Grafikon 11 Ukupan neto dobitak prema području privredne djelatnosti.....	31

Pregled tabela

Tabela 1 Strateški ciljevi	4
Tabela 2 Udaljenost od glavnih centara.....	7
Tabela 3 Udaljenost od ključnih saobraćajnica	8
Tabela 4 Broj stanovnika u JLS koje graniče sa gradom Gradiška.....	9
Tabela 5 Struktura privrednih društava sa sjedištem u Gradišći	10
Tabela 6 Spoljnotrgovinska razmjena za period 2013-2018. godine	11
Tabela 7 Prosječan broj zaposlenih u gradu Gradiška	15
Tabela 8 Kvalifikaciona struktura nezaposlenih u gradu Gradiška.....	16
Tabela 9 Starosna struktura nezaposlenih u gradu Gradiška	17
Tabela 10 Neformalna ekonomija i anketna stopa nezaposlenosti	19
Tabela 11 Broj učenika po zanimanjima u JU Tehnička škola	24
Tabela 12 Analiza ankete IX razreda za zanimanja u JU Tehnička škola.....	24
Tabela 13 Broj učenika po zanimanjima u JU Srednja stručna i tehnička škola	25
Tabela 14 Analiza ankete IX razreda za zanimanja u JU SSiTŠ	25
Tabela 15 Broj učenika po smjerovima JU Gimnazija.....	26
Tabela 16 Rekapitulacija (broj učenika, broj učenika koji dolaze na Zavod i nezaposleni)	27
Tabela 17 Potrebe privrede za ranom snagom	33
Tabela 18 Mjere aktivne politike zapošljavanja grada Gradiška 2019-2020. godine.....	35